

Introduction

1. New Section: Chapters 28-33 – The Six “Hoi”s, as read by Prof. Amos Chacham (Daat Mikra)

- 28:1 Against drunken leaders of Yisrael and Yehudah
- 29:1 The siege of Jerusalem and its miraculous salvation
- 29:15 Against those who sin in secret
- 30:1 Assyria will fall due to Divine might, not pacts with Egypt
- 31:1 Those who trust Egypt will fall, but Gd will save Jerusalem from Assyria and establish Justice
- 33:1 The fall of our foes, and salvation of Jerusalem

2. Chapter 28

- 28:1-6 When drunken Yisrael falls to Assyria, Gd will defend Yehudah and be a sign of glory for her
- 28:7-8 But Yehudah emulates Yisrael with their gross intoxication!
- 28:9-13 Due to their intoxication, the educational enterprise fails, and so they will suffer
- 28:14-22 Because Yehudah mocks the prophets, they will fall as well
- 28:23-29 A metaphor: Gd working the land

3. Talmud, Sanhedrin 111b

עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שנא' "ביום ההוא יהיה ד' צבקות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו וגו'" מאי "לעטרת צבי ולצפירת תפארה"? לעושים רצונו ומצפים לישועתו. יכול לכל? ת"ל "לשאר עמו" - למי שמשים עצמו כשירים. "ולרוח משפט ליושב על המשפט ולגבורה משיבי מלחמה שערה" – "ולרוח משפט" זה הרודה את יצרו, "וליושב על המשפט" זה הדין דין אמת לאמתו, "ולגבורה" זה המתגבר ביצרו, "משיבי מלחמה" זה שנושא ונותן במלחמתה של תורה, "שערה" אלו שמשכימין ומעריבין בבתי כנסיות ובתי מדרשות. אמרה מדת הדין לפני הקב"ה: רבש"ע! מה נשתנו אלו מאלו? אמר לה "וגם אלה [שחטאו] בין שגו ובשכר תעו... פקו פליליה" ואין פוקה אלא גיהנם, שנא' ... ואין פלילה אלא דיינין שנא'...

Gd will be a crown on the head of each righteous person, as in Yeshayah 28:5. What is “a crown of desire (*tzvi*) and a wreath (*tzefirah*) of splendor”? For those who perform His will (*tzvi*) and anticipate (*metzapeh*) His salvation. I might think for everyone? It teaches, “For the rest (*she’ar*) of His nation” – for one who makes himself like a remainder (*shirayim*). “And for a spirit of justice for the one who sits in judgment, and [a spirit] of might for one who responds to the battle at the gate” – “for a spirit of justice” is one who subdues his natural desire, and “for one who sits in judgment” is one who judges honestly, “of might” is one who overpowers his natural desire, “who respond to the battle” is one who engages in the war of Torah [study], “at the gate” are those who rise early and stay late in the synagogues and study halls. Justice said before Gd: Master of the Universe! How are these different from those? Gd told her, “And these also [sinned by] erring in wine and straying in intoxicating drink... they stumble in judgment [*paku pelilyah*].” *Pukah* is Hell, as in... and *pelilah* are judges, as in...

4. Preparation Questions

- (1) Is there a connection between the beginning of Chapter 27 and the beginning of Chapter 28?
- (2) What is the meaning of *צו לצו*, etc. in 28:10? And is it the same as the meaning in 28:13?
- (3) What is the nature of making a deal with death in 28:15, which Gd then tears up in 28:18?
- (4) Why does the agricultural parable in 28:23-29 involve such a variety of produce?

The intoxication theme: Wine and Oil (28:1-8)

5. Rashi to Yeshayah 28:1

"על ראש גיא שמנים" היא כנרת שפירותיה מתוקים, ושם הם הולמים עצמן ביין... ויש עוד לפתור... צבי התפארת שעל ראש עשרת השבטים, המשוחזין בגאות ראשי שמנים, כמו שנאמר (עמוס ו) "ראשית שמנים ימשחו". "גיא" ל' גאווה, כמו...

“Atop the valley [*ge*] of oils” – This is the Kinneret, the fruits of which are sweet; there they hammer themselves with wine... And one could also explain [*shemanim*] as the desire of splendor atop the heads of the ten tribes, anointed with the arrogance [height?] of the best oils, as in Amos 6. *Gei* is arrogance [height?], as in...

6. Wine and oil as Divine gifts Bereishit 49:11-12, Devarim 33:24

7. Radak to Tehillim 104:15

Drinking it in measure it will improve his intellect, for a joyous heart improves the intellect, as seen in the prophets.

8. Talmud, Berachot 57a

Dreams of all kinds of beverages are good signs, except wine... Some drink it and it's good for them, as in, "And wine which gladdens the heart of man." And some drink it and it's bad for them, as in Proverbs 31:6, "Give intoxicating drink to the doomed, and wine to those of bitter spirit."

9. Talmud, Yoma 76b

Why is [wine] called both *yayin* and *tirosh*? *Yayin* because it brings wailing [*yelalah*] to the world, and *tirosh* because one who starts with it becomes poor [*rosh*]... Tehillim 104:15 is written *yishmach* and pronounced *yisamach* – if one merits, it gladdens him [*yisamach*]; if one does not merit, it destroys him [*yishmah*].

28:9-13 – Failure of the moral educational enterprise

10. Rashi to Yeshayah 28:9-10 – Anti-moral

את מי יורה דעה - שמא לתינוקות שאין יודעין להבין, כי הגדולים פנו לדרך רעה?
נביא מצוה להם מאת הקב"ה, והם יש להם צו של עכו"ם כנגד צו זה. וחוזר הנביא ומוכיחם והם תמיד אומרים "יש לנו צו לצו, שלנו חשוב משלך." ... יש להם קו משקולת משפטי רשע כנגד קו הצדק:

"To whom will he teach knowledge" – Perhaps to children who don't know to understand, for the elders have turned to a bad path?

The prophet commands them from Gd, and they have an idolatrous order opposite this order. And the prophet again instructs them, and they continually say, "We have a command against this command, ours is more important than yours."... They have a plumbline, wicked laws, against the line of righteousness.

11. Radak to Yeshayah 28:9-13 - Unwilling

הם אינם בני דעה והשכל, והרי הם כנערים שמתלכלכים בעצמן ואין להם דעת ללכת למקום מוקצה להפנות:
ורוצה בו באמרו "צו" מצוה קטנה. אמר כי הם כמו הנערים, ולנערים יצוה אדם אותם מעט מעט וילמדם כדי שיקבלו, כי אין להם לב לקבל אלא דברים מעטים.

ידמה שידבר להם בלעגי שפה... שלא יוכלו בני אדם להבין את דבריו היטב, או כמי שידבר בלשון אחרת. הן עושין עצמן שלא יבינו דברי הנביא:
היה להם דבר ד' - שלא רצו לשמוע מעט מעט, היה להם למכשול עון מעט מעט, מדה כנגד מדה:

They are not people of intellect and insight; they are like youths, who soil themselves and don't have the intellect to go to an isolated area to excrete.

Tzav means a small mitzvah. He said they are like youths; people instruct youths bit by bit, teaching them so that they will accept it, for they lack a heart to accept anything other than small units.

It is as though [the instructor] speaks to them with clumsy speech... that people cannot understand his words well, or as one who speaks another language. They act as though they don't understand the prophet.

"And the word of Gd will be for them" – Because they don't want to hear the bit by bit, it is a stumbling block for sin bit by bit, measure for measure.

12. Malbim to Yeshayah 28:9-13 - Unable

"צו לצו" עד שצריך לצוות מה שכבר צוה ולחזור ולצוות מה שכבר צוה שתי פעמים, וגם לא די בזה רק צריך עוד לציין בקו כדרך שמלמדים לתינוקות על ידי קוים וציורים, את הדבר שכבר ציין להם בקו, ואח"כ לציין ולצייר שנית. ולא ללמד ולצייר דברים רבים בפעם אחת רק "זעיר שם זעיר שם", מעט בענין זה ומעט בענין אחר, כמי שהמנהג בלימוד שמלמדים לתינוקות:

והיתה. אמנם אף שאין רוצים לשמוע דבר ד', מ"מ יהיה להם דבר ד' ציוי אחר ציוי ואזהרה אחר אזהרה פעם אחר פעם, ויסביר להם דבריו א' א'.
"Tzav for tzav" – He needs to instruct that which he has already instructed, and to repeat and instruct that which he has already instructed twice. Also, it is not enough with this, but he must also mark with a line, like those who teach children via lines and drawings, that which he has already taught them with a line, and then to mark and draw it a second time. And not to teach and draw many things at once, but "a little here, a little there," a little in this matter and a little in another matter, like the educational method of those who teach small children.

"And it will be" But even though they don't wish to hear the word of Gd, still, the word of Gd will be for them command after command and warning after warning, time after time, explaining his words one by one.

13. Abarbanel to Yeshayah 28:11 – Unsuitable educators

והיותר נכון אצלי בפירוש הפסוקים האלה הוא, שהיה הנביא מספר בגנות הכהנים והנביאים שהיו בזמנו, כי הם היו מכלל השכורים, וגם היו חסרי הדעת... אין ספק כי אינם ראויים ללמד כי אם לתינוקות... כי אין בהם חכמה ללמד אנשים גדולים. והם לחסרונם דומים לאותם התלמידים הילדים, והוא אומר "כי צו לצו צו וגו'", "ר"ל כי אם הילד אינו מקבל כי אם צו לצו מצוה אחר מצוה, ג"כ הכהן והנביא ההוא לא ידע כי אם צו לצו... ומלבד חסרון הידיעה אשר בהם, תדע שבסבת שכרותם "בלעגי שפה ובלשון אחרת [ידבר]" ר"ל הכהן והנביא שזכר לעם הזה, כי הם בשכרותם חסרי הידיעה וחסרי הלשון.

It appears more correct to me to explain these verses thus: The prophet speaks of the disgrace of kohanim and prophets in his day, who were among the drunkards, and they were also unintelligent... Doubtless, they are unsuitable to teach, other than small children... for they lack the knowledge to teach adults. And in their deficiency they are like those immature students. Thus it says, "For command for command, command for command, etc.," meaning that if the child does not accept more than a command for a command, mitzvah after mitzvah, that kohen and prophet also will know only command for command... And aside from their lack of knowledge, know that because of their intoxication, "with clumsy speech and in another language [he will speak]," meaning the kohen and prophet he mentioned to this nation, for they, in their intoxication, lack intellect and speech.

28:14-22 The Mockery of Yehudah

14. Radak to Yeshayah 28:15

שאתם מתיאשים מן הפורענות ואומרים דרך ליצנות "כרתנו ברית את מות שלא יבוא לנו"...

15. Abarbanel to Yeshayah 28:15

ואמרו זה גם כן על הע"ז שלהם שהיו בוטחים בה

16. Talmud, Avodah Zarah 18b

א"ר אלעזר כל המתלוצץ יסורין באין עליו, שנאמר "ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם". אמר רבא לרבנן: במטותא, בעינא מינייכו דלא תתלוצצו, דלא ליתו עלייכו יסורין! אמר רב קטינא: כל המתלוצץ מזונותיו מתמעטין, שנא'... אמר רבי שמעון בן לקיש כל המתלוצץ נופל בגיהנם שנא'... אמר רבי חנילאי בר חנילאי כל המתלוצץ גורם כלייה לעולם שנא'...

17. Malbim to Yeshayah 28:15

והם אמרו כי כרתו ברית עם המות בל ימיתם... והנמשל, כי מלך מצרים הוא משל המות... "כי שמנו כזב מחסנו". שקר הוא גדול מכזב, כי כזב הוא אמת בשעתו רק שאינו מתקיים, ושקר אין לו מציאות גם בשעתו... והנמשל כי בטחו על מצרים וחסו בו והוא רצה לעזרם רק היה להם כמו אכזב ולא יכול להושיע להם בסוף, וגם בטחו על אשור שנתנו לו מנחה ושוחד... וזה היה שקר תיכף כי היה לבבו עליהם לרעה:

18. Malbim to Yeshayah 28:16

הנני אשר יסדתי בציון אבן. מדמה במליצתו כי בית יהודה הורס ונחרב, וד' יתחיל לבנותו מחדש, ויניח תחלה אבן למסודות שעליו יבנה הבית והוא המלך חזקיה... מצייר באבן הזה שלש בחינות. א] מצד חמרו, יהיה "אבן בחן" וחזק אשר נבחן ונתנסה שהוא אבן טוב לא מורכב מעפר וחול וחלקים זרים. ב] מצד ערכו וצורתו, אחר ששימו אותו לראש פנה יהיה אבן יקר... ג] מצד תכליתו יהיה "מוסד מוסד", עליו יניחו כל היסודות... והנמשל כי המלך הזה א] מצד עצמו יהיה נבחן ומנוסה לצדיק גמור נקי מתאות וזך המחשבות. ב] מצד יחוסו... ג] שיהיה יסוד היסודות ילבש עצה וגבורה והוא יחל להושיע את ישראל:

19. Rashi to Yeshayah 28:20

ורבותינו דרשוהו (יומא ט:) על עכו"ם שהכניס מנשה להיכל, קצר המצע הזה מהשתרע מהשתרר עליו שני רעים. ואני פרשתיו לפי פשוטו... ואף מדרש רבותינו יש לישבו על אופן הדבור, כלומר "למה אני מביא עליכם פורענות זו? לפי שקצר המצע מהשתרע אני לבדי עליו... וכל שכן בהכניסתם מסכה עמי, כביכול צר לנו המקום."

20. Har Peratzim

Shemuel II 5, Divrei haYamim I 14

28:23-29 Gd the Farmer

21. Radak to Yeshayah 28:29

ועתה נפרש המשל: החורש הוא הקל יתברך והאדמה הוא ישראל, וכמו שהחורש יתקן האדמה כדי שתהיה נכונה לקבל הזרע כן הקל יתברך תקן ענין ישראל כדי שיהיו נכונים לקבל דבריו. תחילה הוציאם ממצרים שהיו בה כשדה שאינו עבוד ומעלה קוצים, כן היו הם במצרים במעשים רעים שדומים לקוצים. והוא שלח להם משה נביאו אחר ששלח להם אהרן ונביאים אחרים... ואחר ששלח להם משה ועשה להם אותות ומופתים עד

שהאמינו... והוציאם בכסף וזהב והכה אויביהם במכות הידועות והראה להם עמוד הענן ביום ועמוד האש לילה והעבירם בים ביבשה ונער פרעה וחילו, וכל זה הוא תקון האדמה לקבל הזרע שיקבלו מצותיו ותקותיו, וכן אמרו "כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע." ותקון האדמה ושווי פנים לא יעשה אותו החורש כל היום, כן הקל לא יראה הנפלאות ההם בכל עת. ואחר תקון האדמה התחיל לזרוע בה והוריד שכינתו לעיניהם בהר סיני בקולות וברקים ולפידים, והשמייע להם דבריו עד שכולם היו במדרגת נביאים. אבל לא היו כולם שוים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל משה מחיצה בפני עצמו ואהרן מחיצה בפני עצמו, וכן כולם איש איש לפי שכלו. והטובים בשכלם והם דקי העיון הם הנמשלים למקום שהוא מיטב האדמה דקת העפר שראוי לזרוע בה הקצח והכמון שהם זרעים דקים... והנה הקל שלח להם נביאים תמיד לעוררם ולהשכילם, והם כמו המטר באדמה... והדישה הוא מאמר הנביא ואזהרתו להוציא הפרי הטוב, והם המעשים הטובים... ואעפ"כ לא יהיה זה לנצח, כן הנביאים לא יעשו אזהרתם לנצח כי כמו שהזרע יהיה נשבר ונפסד ברוב הדישה כן דברי הנביא הם נפסדים ברוב האזהרה אחר שאינם מקובלים, והנה נשארו באדמה ללא תועלת...

22. Abarbanel to Yeshayah 28:29

ולפי שהם היו אומרים שהיה הקב"ה משתנה במעשיו, פעם היה מטיב עמהם ופעם היה מטיב ליהודה בהיותו מעניש לישראל, ואחר כך יהפך להם לאויב והוא נלחם בם, או היה כל זה מפעל המקרה, לכן ראה הנביא להשיב להם שאין זה שנוי בחקו יתברך חלילה. אבל זה כולו יבא מפאת המקבלים. ושענין זה כעובד את האדמה שיעשה פעולות מתחלפות כפי חילוף הזמנים והכנת המקבלים...

Review Questions

What connects the start of Chapter 27 and the start of Chapter 28?

What is the link between intoxication and failure to learn? (Four answers)

What does לצו לצו mean? (Two answers)

What is the nature of the mockery of Yehudah about a deal with death?

What is Yeshayah's message in describing Gd as a farmer working the soil? (Two answers)